

Professionsessay i Historie etape 3

Dorthe Vintermark Lundahl Ejrnæs
(3031957)

Tegn: 18.539

Indhold

Indledning	2
Sammenhængsforståelse, brud og kontinuitet	2
Forberedelse til forløbet i folkeskolen	3
Forløbet.....	3
Refleksioner undervejs og efterfølgende	5
Diskussion.....	6
Perspektivering	6
Konklusion.....	7
Bibliografi	8

Indledning

I henhold til Fælles mål for historie er dette ikke blot nok at vide hvad der er sket i fortiden, men også kunne skabe en sammenhæng mellem fortiden og nutiden, og ud fra det skabe forventninger om fremtiden. Hvilket betyder eleverne da også må skabe en sammenhæng mellem deres liv og samfundet omkring dem, og sætte dette i et analytisk perspektiv. Ifølge Jens Pietras og Jens Aage Poulsen kan meningen med begrebet sammenhæng være at et emne der arbejdes med kan sættes i en historisk kontekst (Pitras, 2021). I arbejdet med fagbegreber i faget, nævnes det ofte at begreberne kontinuitet og forandring er oplagte til at undersøge hvordan og hvorfor ting gennem tiden har ændret sig for at skabe en sammenhæng for eleverne (Poulsen, 2021). Dette har vagt min nysgerrighed i forhold til undervisning og fremme en forståelse og definition af begreberne brud og kontinuitet, hvor brud forstås som et synonym for forandring. Min umiddelbare tanke om formidling af begreberne synes jeg kan virke for kort og overfladisk, derfor vil jeg gerne udfordre eleverne til at forstå og vise deres viden om begreberne i et æstetisk arbejde. Da faget er historie, må det bestemt også have en historisk kontekst. En historisk kontekst hvori der er rig mulighed for at udforske begreberne brud og kontinuitet vil være reformationen. Disse nysgerrigheder vil derfor lede mig til at undersøge hvordan et forløb som dette kan planlægges, udføres og evalueres. Derfor har jeg formuleret følgende undersøgelsesspørgsmål:

Hvordan kan man planlægge, gennemføre, evaluere og udvikle et undervisningsforløb om temaet reformationen i en 7. klasse med fokus på at fremme elevernes forståelse og definition af brud og kontinuitet gennem æstetiske processer og med henblik på at styrke deres kronologi og sammenhængsforståelse?

Sammenhængsforståelse, brud og kontinuitet

Når der i mit undersøgelsesspørgsmål skrives sammenhænge, er det med henblik på at skabe en sammenhæng for elevens samtid og fortiden. Elevernes viden om fortiden, kan kvalificere deres muligheder for at kunne forstå, danne sig overblik og forholde sig kritisk til samtiden og dennes udfordringer. For at skabe en sammenhæng mellem fortiden, nutiden og fremtiden må eleven da gøres bevidst om at ethvert individ er historieskabt og -skabende. For at tydeliggøre sammenhængen for eleven kan der arbejdes med begreberne årsag/virkning og brud/kontinuitet (Faber, 2022).

Ofte bruges begreberne brud og kontinuitet til at klarlægge historiske perioder. Før en ny periode begynder må da være et brud, som markerer et tidspunkt eller begivenhed som er afgørende for den kommende tid. Reformationen i Danmark er et brud, men det har været diskuteret hvornår det egentlige brud skete, dette er dog blevet fastsat til 30. oktober 1536, da kongen underskrev recessen som tog gjorde kirken statsejet. Dette var et klart brud at en håndfæstning blev underskrevet og staten officielt fik magten over kirken. Men begivenheder op til dette brud har været flere. Netop denne skelnen mellem et reelt brud og et længere varende brud mener Fernand Braudel at der i tiden udspiller sig flere tider samtidig. Han skelner mellem den korte tid, mellem lange tid og den lange tid. Den korte tid omhandler begivenheder der sker som over natten, eller enkelte personers handlinger. Den mellem lange tid er præget af fx befolkningsmæssige og økonomiske ændringer,

Den lange tid kan strække sig meget længe og har større betydning for det hele billede. Denne teori er relevant da den kan sætte perspektivet på blandt andet reformationen i et andet lys (Lund, 2021). Oftest i når der skrives historie tages der udgangspunkt i det Braudel kalder den korte tid, altså ved reformationen kunne det være Kong Christian 3. som underskrev recessen. Forud for dette har der og kom der samtidig til at være både en mellemlang og lang tid som foregik samtidigt. Den mellemlange tid da kirken, biskopper og præsters rolle ændrede sig i samfundet. Den lange tid da hele samfundets opbygning blev ændret, og dette tog mange år før end alle ændringerne var faldet på plads efter recessen var underskrevet og blevet igangsat. Med denne teori kan der således kastes lys på årsager og konsekvenser ved historiske brud eller kontinuitet, som beskrives som samspillet mellem den korte og lange tid.

Forberedelse til forløbet i folkeskolen

Forud at kunne planlægge, må jeg have elevernes forudsætninger in mente. Blandt andet må jeg i mine overvejelser medinddrage elevernes forståelse af tid i historisk kontekst, da begreberne vi skal arbejde med, kræver eleverne kan se et samspil mellem kontinuitet, brud, årsager og konsekvenser (Pietras, 2016). Ifølge Jens Pietras og Jens Aage Poulsen er forståelsen af kronologi når der er en fornemmelse for dele af fortidens samfund og begivenheder, og viden om dette er forgået i komplekse sammenhænge, og derfor kun kan danne sig delvise indtryk af den. Udviklingen for at kunne se og genkende disse komplekse årsager begynder omkring 12-års alderen, da eleverne kognitivt lærer at tænke mere abstrakt her (Pietras, 2016). Eleverne jeg skal lave undersøgelsen med, er omkring 13 år, hvilket gør det kan lettere for dem at forstå de komplekse årsager til reformationen.

Derfor vil jeg i min undersøgelse, skabe en forståelse for begreberne forud for undervisningen om reformationen. For at gøre dette vil jeg tage udgangspunkt i elevernes eget liv med først at eleverne kan skelne mellem brud og kontinuitet. Herefter arbejder vi med årsager og virkningen, til begreberne. Ved at skabe en sammenhæng til elevernes eget liv skabes der for eleverne en bevidsthed om begreberne vi skal arbejde med. Dette skaber det en relevans for eleven, og forhåbentlig også en interesse i forhold til undervisningen. Bent E. Jensen mener der inden for historiebevidsthed kan snakkes om at aktualisere og distanceres af emner. Aktualiseringen sker ved der skabes en sammenhæng mellem nutiden og elevernes livsverden, netop som jeg beskrev ovenfor i forhold til begreberne. Distanceringen derimod er at skabe en tydelig fokus på forskellen mellem nutiden og den tid der behandles i undervisningen (Jensen, 1996).

Forløbet

Forløbet jeg har lavet har strakt sig over 4 lektioner af 45 minutters varighed, i en 7.klasse.

Udover præsentationen af mig, og eleverne præsenterede jeg mit mål for eleverne; at de lærte begreberne brud og kontinuitet at kende, og fik en fornemmelse af de tilhørende begreber årsag/virkning både i forhold til nutiden og under emnet reformationen. Da jeg ikke kendte eleverne eller deres forudsætninger på forhånd, måtte jeg da begynde fra bunden med en præsentation af begreberne brud og kontinuitet. Dette løste jeg gennem vi i plenum diskuterede hvad hvert begreb betød, hvad kriteriet for et brud er og kom med eksempler på hvad det kunne være.

Herefter fik eleverne til opgave at lave en tidslinje over deres eget liv, hvor selve linjen repræsenterede det kontinuerlige og de skulle da i kronologisk rækkefølge markere hvor de kunne se et brud.

Dette var for at eleverne fik et overblik over begreberne og de fik mulighed for at bruge dem i en kontekst.

Med fokus på begreberne brud og kontinuitet planlagde jeg et forløb, for en 7. klasse bestående af 4 lektioner. Jeg havde planlagt lektionerne således vi først fik en forståelse for begreberne brud og kontinuitet, samt stiftede bekendtskab med årsag og virkning, derefter havde jeg på baggrund af manglende viden af elevernes forudsætninger, lavet en historie om reformationens forløb. Ud fra denne historie, skulle de da argumentere for om der var brud og i så fald hvorhenne og hvorfor de mente det var netop der. Denne del skulle de præsentere i en æstetisk form, men formuleret anderledes til eleverne. Som det sidste led i undervisningen, skulle vi lave en fælles afslutning, hvor jeg håbede på forståelse af fortiden og nutiden hænger sammen, og hvordan man kan identificere et brud i fortiden.

Den første del af forløbet var planlagt til at skabe en relation til begreberne ud fra deres egen livsverden. Derfor gennemgik vi først begreberne brud og kontinuitet og lavede en opgave om at identificere især brud i vores egne liv. Imens vi gennemgik hvilke brud, kom vi da ind på kendetegnene for et brud, og derved også det modsatte.

Braudels forståelse af tid og brud, blev også tydeliggjort, ved elevernes brud i de fleste tilfælde var inden for den korte tid, da de omhandlede brud der skete fra da til dag og for netop dem. Enkelte nævnte også pandemien Covid-19, som et brud, som jo varede i den mellemlange tid, men stadig knap 5 år senere har konsekvenser. Ved at i plenum snakke om elevernes egne brud ud fra deres tidslinje, var der mulighed for at gøre eleverne opmærksomme på begreberne årsag og virkning, da der kunne spørges ind til deres tanker om årsagen til for eksempel et skoleskift, Covid-19 og flytning. På trods af kommunikationen blandt eleverne var præget af IRE-struktur (Initiere udveksling med elev, Respons, Evaluering) (Sigsgaard, 2021), bar elevernes svar præg af gode refleksioner og tegn på forståelse af begreberne. Samtidig blev begreberne aktualiseret, jævnfør B. Jensen, ved vi arbejdede med elevernes eget liv, samt nutidens påvirkning af deres brud.

I forløbets anden fase, var det på baggrund af min manglede viden om elevernes historiske viden, og derved deres forudsætninger, jeg valgte at lave en historie til oplæsning for eleverne, således de havde en grundlæggende viden til den opgave der var påtænkt efterfølgende. Min oplæsning blev støttet af et powerpoint slide show, med datoer, vigtige begivenheder eller personer som et afsnit omhandlede. Denne oplæsning var lavet ud fra flere forskellige kilder/ fag litteratur om reformationen, således den var historisk korrekt.

Efterfølgende tredje fase af forløbet var opgaven rammesat til eleverne fik mulighed for at udfolde sig æstetisk. Deres opgave var ud fra den læste historie at:

- Find der hvor I synes bruddet i reformationen var, og fortæl hvorfor netop her -årsagen
- Hvilken virkning havde det, og hvad hvis det ikke var sket -hvad så?

Dette skulle formidles på en kreativ måde til mig, der var for eleverne frit valg på alle hylder i hvordan de ville præsentere resultatet for mig. Jeg kom med forskellige forslag i form af; tidslinjer, hvor de skrev uddybende til, tegneserie (Pixton), bookcreator, padlet eller der interviewede hinanden med spørgsmålne, hvor målet var at besvare opgaverne.

I denne del af forløbet fik jeg rig mulighed for at observere elevernes tilgange til opgaveløsningen, og derved høre deres samtaler. Eleverne delte sig hurtigt i nogle få grupper. Og begyndte at diskutere hvad de ville gøre i forhold til præsentationen frem for bruddet. Dette var for mig næsten forventeligt. Efterfølgende hørte jeg hurtigt at grupperne blev enige om at bruddet, eller den udløsende faktor var Luthers tanker, og blottelsen af disse i 1517. Dette skulle de efterfølgende finde svar på hvorfor og dette var en interessant samtale grupperne havde. Den ene gruppe fulgte meget ordret min opgavebeskrivelse og spurgte meget ind til om hvor vidt deres svar var rigtige, og hvad de nu skulle gøre. Gruppen her var meget arbejdsom, men med et mål om at blive hurtigt færdige. Jeg valgte at rose deres arbejde, og samtidig prøve at få dem til at uddybe deres svar ved at for eksempel spørge dem ind til hvad der da skete, dette kunne de nemt svare på da de havde hørt historien, men havde svært ved at formidle gennem deres præsentation, som de havde valgt skulle være en film. Da jeg kunne høre på eleverne de godt, vidste det og kunne forklare det, spurgte jeg ind til hvad nu hvis den reelle historie ikke var sket - hvad tror I der ville være sket. Altså arbejde kontrafaktisk, dog uden brug af begrebet. Denne gruppe elever var meget optaget af at have et manuskript til deres interview, hvilket jeg synes var fedt. Jeg fornemmede også det hæmmede dem samtidig, da jeg kunne se deres skriftlige evner, ikke var hvad jeg forventede i dette klassetrin. På baggrund af dette og deres mundtlige formåen rådede jeg dem til at prøve at ikke kun læse op men svare lidt mere frit i deres interview, hvilket jeg synes så ud til at gå mærkbart bedre for dem.

I forløbets fjerde og sidste fase, var det oprindeligt planlagt til fremlæggelser og evaluering af måden at arbejde på. Da eleverne på trods af arbejde i egne grupper også formåede at følge med i de resterende elevers arbejde, vurderede jeg selv fremlæggelserne kunne springes over, men at vi sammen lavede en opsamling på dagens arbejde på godt og mindre godt, samt havde vi fået noget fagligt ud af i forløbet. Eleverne synes det var rart at få lov at arbejde projekt orienteret, og selv lave et produkt og være kreative ud fra de stillede rammer.

Refleksioner undervejs og efterfølgende

I løbet af forløbet er der gjort mange overvejelser, og desværre ikke plads nok til alle derfor begrænser jeg mine refleksioner til især at værende under forløbet og efterfølgende.

Forud for forløbet gjorde jeg mig flere overvejelser over hvordan jeg kunne sikre mig at eleverne havde den nødvendige historiske for viden, som jeg ønskede de skulle have. Jeg følte mig nødsaget til at lave forløbets anden fase, med oplæsningen for at sikre mig de havde en smule viden om den periode vi skulle lave opgaver ud fra efterfølgende. Undervejs i oplæsningen kunne jeg fornemme at eleverne mistede interessen for at følge med, hvilket gav sig udtryk i nogle elever lagde sig hen over bordet, sad og kigge rundt om i lokalet, og så tomt ud i luften. Mens disse observationer, besluttede jeg i min oplæsning at springe enkelte begivenheder over, eller blot nævne disse.

Da der selvklart er en tidshorisont inden for et forløb, men især i en undersøgelse som denne, blev tiden til den æstetiske proces kortet af grundet, sikringen af forhåndsviden således at selve processen i arbejdet med begreberne i historisk sammenhæng blev tydelig gjort. I forløbets tredje fase i afsnittet "Forløbet" beskrev jeg lidt om den æstetiske proces, samt min respons på elevernes henvendelser til mig. Da eleverne i de foregående faser ikke havde været særligt entusiastiske i deres verbale kommunikation, følte jeg at jeg måtte træde varsomt i forhold til at bevare deres motivation for at lave opgaven, og en forventning om resultatet af det æstetiske produkt. Derfor reflekterede jeg især

undervejs over hvordan jeg kunne guide eleverne i den rigtig retning uden at direkte sige hvad jeg ønskede.

Langt de fleste overvejelser er baseret på flere åbenlyse faktorer jeg ikke før har tydelig gjort. Jeg havde ingen relation til eleverne på forhånd, og derved ej heller deres forudsætninger. Hvis disse havde været tilstedeværende, kunne dele af forløbet kortes ned, eller mine formuleringer i forhold til både opgaver, historisk viden og generelle dialog med eleverne have været markant anderledes. Dette må ej forveksles med min tilgang til eleverne, som sandsynligvis havde været den samme anerkendende, imødekomende og nysgerrige tilgang.

Diskussion

Tidligere blev redegjort, ved hjælp af Faber, for at eleverne kan få en bedre sammenhængsforståelse kan arbejde med brud/kontinuitet samt årsag/virkning. Dette blev gjort i forløbets første fase, i forhold til at aktualisere begreberne i forhold til elevernes samtid, og distanceringen forekom da jeg læste om reformationens begivenheder. Dette giver egentlig god mening i forhold til det udførte forløb. Dog er jeg overbevist om at det eleverne havde den alder de havde, bedre kunne skabe en sammenhæng mellem begreberne i forskellige tider, hjalp dem med at skabe en forståelse af hvordan brud, kan forstås og ses forskelligt og derved ifølge Pietras er i stand til et højere abstraktionsniveau.

Hvis forløbet her havde været udført et år eller to før, er jeg på baggrund af Pietras teori om udviklingen af den abstrakte tænkning, ikke sikker på at elevernes æstetiske produkt havde været så fyldestgørende, indenfor samme tidshorisont. Dette er gældende ud fra at eleverne i den tredje fase her havde udfordringer med sammenligningerne til personlige bruds virkning, kontra virkningen for reformationen i et større billede. Faktummet at reformationen ikke skete over natten som de fleste af deres egne brud, udfordrede også eleverne uden guidning og henvisning til gennemgang af Covid -19 som et brud da dette også foregik over en længere periode, samt de kriterier vi havde opstillet for et brud.

Der kan også diskuteres om oplæsningen af begivenheder og hændelser forud for og under reformationen kunne have været formidlet anderledes, netop da jeg oplevede elevernes motivation værende faldende. For at skabe synliggøre en distancering kunne jeg også selv have bedt eleverne læse en fakta tekst der var klassetrinssvarende. Dog havde det også krævet andre didaktiske overvejelser i forhold til eventuel ordblindhed, samt forståelse af begreber, hvilket kunne have gjort forvirringen om hvilke begreber der reelt arbejdes med større.

Perspektivering

Forløbet synes jeg forløb rigtig godt, men som jeg tidligere har været inde på så har indholdet i sådan et forløb været for omfattende. At sætte eleverne ind i reformationens kompleksitet, og så især i Danmark, var svær da jeg ikke kendte deres faghistoriske forhåndsviden. Derfor ville jeg til et lignende forløb især sætte mere tid af til at formidle indholdet, samt til den æstetiske proces. Jeg tror også forløbet ville kunne udføres i en 6. klasse, selvom deres abstraktions niveau ikke nødvendigvis er på samme niveau, men da måtte forventningerne til produktet og sammenhængsforståelsen mellem

fortiden og nutiden da sættes lidt ned. For det at sammenligne brud, ved at først gennemgå begreberne og dernæst aktualisere dem, skaber en forståelse for selve opgaven. Og derved kan de vel også udføre den, men måske ikke kunne arbejde kontrafaktisk, som også blev en del af opgaven.

Kort fortalt er det for mig vigtigst i et lignende forløb at gøre det længere, og give eleverne samme mængde viden, med lidt mere dybdegående informationer, samt længere tid til produktionen. Heri opstår der da også et paradoks som historielærer, nemlig til dette forløb brugte jeg 4 lektioner, og ville gerne have haft mere, men at bruge 4 lektioner på at stifte bekendtskab med 4 begreber, er måske lang tid at bruge når man årligt har ca. 80 lektioner til rådighed. Derfor ville det da også kunne være en fordel at bringe lidt mere viden begreberne, og brugen til periodisering af disse inden over.

Konklusion

Digi-talk: <https://www.skoletube.dk/video/9490712/g6s3mk4mtv73mlnmcjzy5szdk4vuelau0ru1na13>

Bibliografi

- Faber, S. (2022). Sammenhængsforståelse -at forstå sig selv og sin omverden i fortid og nutid. I S. K. Faber, *Det meningsfulde historiefag -historiebrugsdidaktik fra teori til praksis* (s. 67-101 af 290). Samfundslitteratur.
- Jensen, B. E. (1996). Historiebevidsthed og historie -hvad er det? I H. & Brinkmann, *Historie skabte såvel som historieskabende* (s. 4-18). København: Gyldendal.
- Lund, C. &. (2021). Brud og kontinuitet. I C. & Lund, *På sporet af historien Opslagsbog til historiefagets teori og metode* (s. 25-29, 66-75 af 149). Aarhus: Systime.
- Pietras, J. &. (2016). Elevers historieforståelse. I J. & Pietras, *Historie didaktik mellem teori og praksis* (s. 87-108). Hans Reitzels Forlag.
- Pitras, J. &. (2021). Sammenhængsforståelse. I J. & Pitras, *Historieundervisning* (s. 325-333 af 370). København: Hans Reitzels forlag.
- Poulsen, J. A. (2021). Historiebrug. I J. A. Poulsen, *Historieundervisning -en fagmetodik* (s. 279-291 af 370). København: Hans Reitzels forlag.
- Sigsgaard, A.-V. M. (2021). Samtale og interaktion i undervisningen. I S. K. Knudsen, *Kom ind i sproget flersprogede elever i fagundervisningen 2.udgave* (s. 91-108 af 339). København: Akademisk forlag.